Anhöriga och närstående

Anhöriga och närstående utgör en viktig del i hälso- och sjukvården. Genom att finnas där bidrar de till en höjd livskvalité för patienter samtidigt som de kan underlätta kontakten med vården och hjälpa patienter tillfriskna snabbare. Med andra ord skapar anhöriga och närstående mervärde i vården. Men lika viktigt är att ett gediget stöd till anhöriga och närstående finns.

- Namngiven kontaktperson som anhöriga och närstående kan vända sig till.
- Nationell anhörig- och närståendestödlinje för gott stöd dygnet runt, oavsett bostadsort.
- Bättre samarbete mellan vården och frivilligorganisationer för att stötta anhöriga och närstående.
- Utforma fler vårdmiljöer för att möjliggöra och uppmuntra kontakt mellan patient, anhörig och närstående.
- Det behöver också bli lättare att övernatta med patienten.
- Nationell funktion för kvalitetsjämförelser inom omsorgen.
- Anhörigstöd ska vara en del av omsorgsgarantin.
- Lagstadgad fast omsorgskontakt i hemtjänsten som både omsorgstagaren och dennes anhöriga och närstående kan vända sig till.
- Trygga rutiner för anhörig- och närståendekontakt i samband med besöksbegränsningar
- Genomföra en lagändring för att med fullmakt tillåta tillgång till anhörigs digitala journal via 1177 Vårdguiden.
- Uppmuntra kommuner att erbjuda användarvänliga digitala system för att underlätta jämförelser inom omsorgen.
- Krav på bredband på alla särskilda boenden för äldre i samtliga kommuner.
- Införa lån av digitala verktyg för äldre på särskilda boenden ska kunna hålla kontakt med anhöriga och närstående.
- Tydliggöra i socialtjänstlagen att en anhörig eller närstående även kan vara någon under 18 år.
- Upprätta rutiner kring stöd till minderåriga som anhöriga och närstående.
- Rätt till familjestöd för familjer med minderåriga där det förekommer missbruk.
- Obligatorisk beroendevård för föräldrar med beroendesjukdom som skadar minderåriga.

Stöd till anhöriga och närstående i vården

RÄTT TILL EN FAST KONTAKTPERSON

Genom en fast kontaktperson kan vården bli bättre på att möta, uppfatta behov och erbjuda stöd till anhöriga och närstående i kris och sorg. Utöver att bistå i olika sjukvårdskontakter kan kontaktpersonen hjälpa anhöriga och närstående förstå olika sjukdomar och behandlingsförlopp. Vikten av att anhöriga och närstående informeras inför ett ingrepp om vad som kommer att ske är väsentligt. De anhöriga eller närstående behöver i sin tur stöd. För många är det psykiskt påfrestande att leva med en patient som exempelvis bär på en kronisk sjukdom.

ANPASSADE VÅRDMILJÖER FÖR PATIENTER, ANHÖRIGA OCH NÄRSTÅENDE

Vårdmiljöer måste utformas så kontakten mellan patienten och den anhöriga eller närstående uppmuntras. Till exempel bör anhöriga och närstående kunna äta med patienter på sjukhusen. Vidare bör lekterapin vara dimensionerad så att även syskon och vänner kan delta. En förälder har idag möjlighet att övernatta på sjukhus hos sitt barn, och denna möjlighet bör successivt byggas ut för att också gälla anhöriga och närstående till svårt sjuka vuxna patienter. Vården bör även uppmuntra kontakt mellan anhöriga och närstående med andra som är eller har varit i samma situation. På så vis kan anhöriga och närstående veta att de inte är ensamma. Rörligheten i vården måste också öka, så att den som bor i ett annat län kan behandlas där de anhöriga och närstående bor.

ÖKA ANHÖRIGAS OCH NÄRSTÅENDES DELAKTIGHET I VÅRDEN

Anhörigas och närståendes roll behöver tydliggöras och deras delaktighet bör öka vid framtagning av samordnad individuell utskrivningsplan (SIP). Samordnad individuell utskrivningsplan från slutenvård ska tas fram tillsammans med patienten för en fungerande samverkan mellan regional sjukvård och kommunala insatser. En individuell vårdplan ska tas fram även om insatserna bara ges av regional sjukvård, om patienten eller de anhöriga/närstående begär det. Anhöriga och närstående ska alltid ha möjligheten att vara delaktiga i planen om patienten ger sitt medgivande. En viktig förutsättning är alltjämt att alla insatser i vården sker utifrån patientens behov och önskemål. Patienten har alltid ovillkorlig rätt att avstå kontakt med och information till anhöriga och närstående.

TYDLIGGÖR ANHÖRIGAS OCH NÄRSTÅENDES RÄTTIGHETER OCH BEFOGENHET

Alltmer omfattande och avancerad vård ges i hemmet. Därför behöver anhörigas och närståendes rättigheter och frivilliga ansvar vid vård i hemmet tydliggöras. Detta gäller inte minst inom avancerad sjukvård i hemmet (ASIH) och vid vård av barn med stora medicinska behov.

Tillgången till digitala lösningar underlättar enormt för anhöriga och närstående. Men tyvärr finns det fortfarande många hinder. Eftersom anhöriga och närstående ofta behöver hjälpa patienten att förstå diagnoser, behandlingar och medicinering är det viktigt att digitala journaler görs tillgängliga via 1177 för anhöriga med fullmakt från patienten. För att möjliggöra detta krävs en lagändring.

ÄVEN PERSONER UNDER 18 ÅR ÄR ANHÖRIGA OCH NÄRSTÅENDE

Idag glöms det ofta bort att även personer under 18 år är anhöriga och närstående. Det är därför viktigt att det upprättas rutiner kring stöd till anhöriga och närstående som är minderåriga, både inom vården och omsorgen. Inom vården är det till exempel viktigt att syskon omfattas av sjukvårdens anhörigstöd. I familjer med minderåriga barn där det förekommer missbruk måste familjestöd erbjudas. Vidare bör föräldrar kunna tvingas genomgå beroendevård av socialtjänsten om föräldrarnas beroendesjukdom skadar de minderåriga.

Stöd till anhöriga och närstående i omsorgen

GEDIGET STÖD TILL ANHÖRIGA OCH NÄRSTÅENDE

Precis som inom vården utgör anhöriga och närstående viktiga delar inom omsorgen. Det kan vara svårt att hitta i det breda utbudet av utförare av hemtjänst eller äldreboende. Likaså gäller den anhöriges eller närståendes förmåga att bedöma vad som är bäst för patienten. Därför måste stödet till anhöriga och närstående vara gediget. Vidare är det viktigt att de som ger vård och hjälp till äldre kan påverka till

exempel utformningen av anhörigstöd vid beviljat biståndsbeslut.

Även biståndsbedömare ska vara ett stöd till anhöriga och närstående, till exempel genom att vara en naturlig kontaktperson som de kan vända sig till i sökandet efter en lämplig utförare. Vid positivt biståndsbeslut bör anhörigstöd per automatik bedömas och nya bedömningar göras vid ökade biståndsinsatser. Det är viktigt att anhörigstödet fortsatt ges vid patientens bortgång då man inte upphör att vara anhörig när någon går bort.

TRYGGA RUTINER FÖR ANHÖRIGKONTAKT I SAMBAND MED BESÖKSBEGRÄNSNINGAR

Kommunala och regionala vårdverksamheter ska utarbeta rutiner för hur patienter kan träffa sina anhöriga vid situationer då besöksbegränsningar kan vara motiverade, till exempel vid pandemier eller akuta krissituationer inom sjukvården.

ÖKA SAMARBETET MED FRIVILLIGORGANISATIONER

Den civila sektorn gör stora insatser inom omsorgen idag för att ge stöd till anhöriga och närstående, vilket är varför den bör få ta större plats. Detta kan ske genom att det offentliga i högre utsträckning samarbetar med frivilligorganisationer som arbetar med att avlasta anhöriga och närstående, eller erbjuda annat anhörigstöd.

BEJAKA DIGITALISERINGENS MÖJLIGHETER

Digitala lösningar kan underlätta jämförelser mellan olika alternativ inom omsorgen. Bland annat bör Socialstyrelsens öppna jämförelser för äldreomsorgen göras tillgängliga i ett system som är användarvänligt. På detta sätt kan även personer med funktionsnedsättning eller låg digital kunskapsnivå använda den. Hemtjänst och särskilda boenden för äldre ska presenteras på ett enkelt och tillgängligt sätt i digital form. Till exempel ska sökfunktioner finnas med som gör att både anhörig, närstående och patient kan hitta alternativ som passar. Denna funktion bör även vara obligatorisk för alla utförare att ansluta sig till. Socialstyrelsens öppna jämförelser kan utgöra grund för en sådan funktion.

Idag är många äldre vana att använda olika digitala plattformar. För att anhöriga och närstående ska kunna upprätthålla kontakten med till exempel äldre som flyttar till särskilt boende måste möjlighet att använda digitala verktyg erbjudas. På så vis kan patienter fortsätta att till exempel använda sociala medier, hålla kontakt med vänner, anhöriga och närstående.

